

अतो लोभाद्वाज्यस्य मोहादुक्तस्य विस्मरणाद्यतिज्ञात्यागेदोषस्याज्ञानाद्वा त्वदुक्तवाक्यात् शास्त्रादावश्रद्धाहूपतमोयुक्तोवा ॥ पूर्वसत्यप्रतिश्रवः शपथपूर्वकं कृतप्रतिज्ञाः स नैव भेत्स्यामि न भेत्स्यामि न च भेत्स्यामीति त्रिवारोक्त्या सर्वथा दार्ढ्यं सूचितं ॥ १७ ॥ एवं सत्ये दृढस्थितौ हेतुमाह ॥ असत्यसंधस्य प्रतिज्ञाविषयसत्यहीनस्य चलस्य च चलस्वभावस्य ॥ तस्यैव विवरणमस्थिरेत्यादि ॥ ईदृशस्य सतः एतैर्गुणैर्युक्तस्य देवादयो हव्यकव्यादिन गृह्णन्तीति नः श्रुतं ॥ १८ ॥ प्रत्यगात्मनो जीवानुद्दिश्य प्रवृत्तमित्यर्थे प्रत्यगात्ममित्यार्षत्वात्साधुः ॥ इमं सत्यं सत्यपालनरूपं धर्मं अहं ध्रुवं सर्वधर्मेषु मुख्यं पश्यामि ॥ अयं भारः वनवासे जटावल्कलादिभारः सत्यपालनरूपोवा पूर्वेः सत्पुरुषैराचीर्णस्तदर्थं मयाप्यभिनंद्यते आद्रियते ॥ १९ ॥ ननु स्वधर्मो राज्यापालनमेव किमिति नाभिनंद्यते तत्राह ॥ क्षात्रमिति ॥ धर्मसंहितं धर्मवत्यतिभासमानं वस्तुतोऽयं धर्मो क्षुद्रादिभिः सेवितमीदृशं क्षात्रधर्मं पित्राज्ञाभंगेन राज्यकरणरूपं अहं त्यक्ष्ये ॥ ननु न्याय्यं क्षात्रधर्ममिति भावः ॥ २० ॥ अस्य पापस्य शरीरसाध्यत्वेऽपि ॥ कायिकवा

नैव लोभान्न मोहाद्वा न चाज्ञानात्तमो न्वितः ॥ सेतुं सत्यस्य भेत्स्यामि गुरोः सत्यप्रतिश्रवः ॥ १७ ॥ असत्यसंधस्य सतश्चलस्यास्थिरचेतसः ॥ नैव देवानपि तरः प्रतीच्छन्तीति नः श्रुतं ॥ १८ ॥ प्रत्यगात्ममिमं धर्मं सत्यं पश्याम्यहं ध्रुवं ॥ भारः सत्पुरुषैश्चीर्णस्तदर्थं मभिनंद्यते ॥ १९ ॥ क्षात्रं धर्ममहं त्यक्ष्येत्यधर्मं धर्मसंहितं ॥ क्षुद्रैर्नृशंसैर्लुब्धैश्च सेवितं पापकर्मभिः ॥ २० ॥ कायेन कुरुते पापं मनसा संप्रधार्यतत् ॥ अनृतं जिह्वया चाहं त्रिविधं कर्म पातकं ॥ २१ ॥

चिक्रमानसिकसकलपापप्रसक्तिरित्याह ॥ कायेनेति ॥ आदौ मनसा एवं कर्म करिष्ये इति तत्पापं संप्रधार्य ॥ ततो जिह्वया कृतं धर्मजनकं ॥ ततो भिन्नमनृतं तत्कर्म कर्तव्यत्वेन जिह्वया तत्सहायभूतेषु पुरुषेषु आह ॥ ततः कायेन कुरुते अतः पापं कर्म क्रियारूपं पापं त्रिविधं कायिकवाचिकमानसिकरूपत्रिविधजनकमित्यर्थः ॥ तेन कायिकं पापं बहुदुःखजनकमिति भावः ॥ कलौ तु पापसंकल्पादितो न दोष इत्युक्तं भागवते ॥ नानुद्देशिकं लिं संभ्राट् सारंग इव सारभुक् ॥ कुशलान्याशु सिध्यन्ति नेतराणि कृतानि यत् ॥ सम्राट् परीक्षितारमाह ॥ कुशलानि पुण्यानि आशु संकल्पमात्रास्तिथ्यन्ति ॥ यथामानसपूजा इतराणि पापानि संकल्पमात्रान्न फलन्ति यत् यतस्तानि कृतान्येव फलन्तीति तदर्थः ॥ २१ ॥